

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет психології та історії
Кафедра філософії та соціальних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедру
Харченко Ю.В.

«28» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ландшафтознавство

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *A4 Освіта/Педагогіка*

Спеціальність: *A4.07 Середня освіта (Географія)*

Освітня програма *Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота*

Форма навчання *денна/заочна*

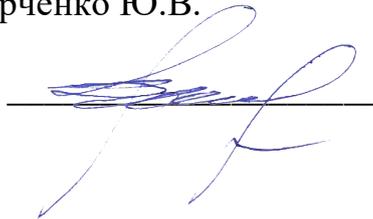
2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» розроблена на основі освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота, навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю А4.07 Середня освіта (Географія)

Розробник: кандидат географічних наук, доцент Зарубіна А.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
Протокол від «28» серпня 2025 року №1.

Завідувач кафедрою Харченко Ю.В.

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» для студентів спеціальності А4.07 Середня освіта (Географія) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. – 17 с.

© Зарубіна А.В., 2025 рік

© ЦДУ імені В.Винниченка, 2025 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>01 Освіта</i>	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність: <i>014.07 Середня освіта (Географія)</i> Освітня програма Середня освіта (Географія та Історія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		4-й	
	Лекції		
		20 год.	.
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>Бакалавр</i>	Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Консультації	
		Самостійна робота	
		56 год.	
		Вид контролю:	
залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів-географів цілісного наукового уявлення про ландшафт як складну природну та природно-антропогенну геосистему, закономірності його формування, структури, функціонування, динаміки та розвитку, а також набуття теоретичних знань і практичних умінь щодо аналізу, оцінювання й раціонального використання ландшафтів у контексті сталого розвитку.

2.2. Основні завдання дисципліни:

1. Ознайомлення з теоретико-методологічними основами ландшафтознавства, історією його становлення та сучасними науковими підходами.
2. Формування уявлень про ландшафт як географічну систему, його морфологічну структуру, компоненти та рівні організації.
3. Вивчення закономірностей формування та просторової диференціації ландшафтів у різних фізико-географічних умовах.
4. Аналіз процесів функціонування, динаміки та еволюції ландшафтів, у тому числі під впливом господарської діяльності людини.
5. Опанування методів ландшафтного аналізу, картографування та районування, використання ГІС-технологій у ландшафтних дослідженнях.
6. Набуття практичних навичок польових і камеральних ландшафтних досліджень, опису та класифікації ландшафтів.
7. Формування вмінь оцінювання ландшафтів з позицій природокористування, охорони природи та екологічної безпеки.
8. Підготовка студентів до застосування ландшафтного підходу у професійній діяльності географа, освітній, науковій та прикладній практиці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі або проблеми в галузі середньої (у т.ч. профільної) освіти (за предметною спеціальністю А4.07 Середня освіта (Географія)) та вищої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, географічної науки, здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень за умови комплексності та невизначеності умов організації освітнього процесу.

загальні	фахові
ЗК2 – здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються. ЗК3 – здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності.	ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в

	<p>межах України, локальному).</p> <p>ФК2 – здатність застосовувати базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних ресурсів та природокористування, природних комплексів.</p> <p>ФК11 – здатність до розуміння та пояснення особливостей фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; географічного аналізу закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей у межах океанів, материків, України та її регіонів.</p> <p>ФК12 – здатність пояснювати геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем, прагнення до збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, охорони ландшафтного різноманіття та біорізноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності, розуміти та пояснювати стратегію збалансованого розвитку людства.</p>
--	--

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН3 – *знає і розуміє* принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; *пояснює* закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв фізико-географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, у межах океанів, материків, України та її регіонів; *розуміє* геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та *усвідомлює* важливість охорони навколишнього середовища;

ПРН9 – *застосовує* базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних комплексів;

ПРН10 – географічно *мислить, критично сприймає* інформацію; *пояснює* основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; *встановлює* географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства;

ПРН12 – *складає* різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, *аналізує*

інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами; *застосовує* ГІС-технології в обов'язі, необхідному для роботи вчителя географії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС;

ПРН13 – *володіє* методикою географічних та педагогічних досліджень, *виконує* польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, *застосовує* наукові методи досліджень, *інтерпретує* отримані результати досліджень, *застосовує* їх у професійній діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З КУРСУ «ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО»

Змістовий модуль 1. Ландшафтознавство як наука. Морфологічна та просторово-часова структура ландшафтних комплексів.

Тема 1. Ландшафтознавство як наука. Риси історії формування ландшафтознавства та його методологічні засади. Сутність та неоднозначність поняття «ландшафт». Місце ландшафтознавства в системі наук та його зв'язки з іншими науками і практичною діяльністю людини. Внутрішня структура ландшафтознавства. Передумови формування ландшафтознавства як науки. Витоки ландшафтознавства. Структурно-морфологічний, структурно-динамічний та сучасний етапи розвитку науки. Нові галузі ландшафтознавства, - антропогенне ландшафтознавство, меліоративне ландшафтознавство, геофізика ландшафтів, геохімія ландшафтів. Об'єкт, предмет, методи ландшафтознавства.

Тема 2. Різномірність диференціації географічної оболонки. Ландшафти.

Різномірність диференціації географічної оболонки. Неоднозначність поняття «ландшафт». Геокомплекси локального рівня. Ландшафт як вузлова таксономічна одиниця локально-регіонального рівня. Поняття про геосистеми, геохори, геореали.

Тема 3. Морфологічна структура ландшафтів. Фації, їх особливості, класифікація та принципи найменування. Урочища і підурочища. Місцевості. Ландшафт, - неоднозначність поняття, особливості. Ландшафти типологічні та індивідуальні. Типи рисунку ландшафтних комплексів.

Тема 4. Властивості та просторово-часова структура ландшафтних комплексів. Тополого-метричні властивості геокомплексів. Цілісність, ієрархічність, площа виявлення, «характерна площа», конфігурація, «сусідство» ландшафтних комплексів. Зональні та інтразональні властивості геокомплексів. Поняття про інтерференцію зональних та інтразональних властивостей геокомплексів. Латеральна та вертикальна структура ландшафтних комплексів. Поняття про часову та просторово- часову структуру ландшафтних комплексів.

Змістовий модуль 2. Функціонування, динаміка та розвиток ландшафтних комплексів.

Тема 1. Вертикальна структура ландшафтних комплексів. Вертикальна структура та потужність ландшафтних комплексів. Поняття про геомаси, геогоризонти, геоблоки в ландшафтних комплексах.

Тема 2. Функціонування ландшафтних комплексів. Поняття про функціонування ландшафтних комплексів. Масообмін, енергообмін та інформаційний обмін в геокомплексах. Баланс речовини та енергії в геокомплексах.

Тема 3. Динаміка та розвиток ландшафтних комплексів. Зміни ландшафтних комплексів. Специфіка понять «динаміка ландшафтного комплексу» та «розвиток ландшафтного комплексу». Потоки речовини і енергії в геокомплексах. Вік та стан геокомплексів. Сезонні стани ландшафтів. Довговічність, мінливість, стійкість та «характерний час» геокомплексів. Поняття про «стекс». Інваріант геокомплексів.

Тема 4. Антропогенні ландшафти. Роль антропогенного чинника у формуванні ландшафтних комплексів. Антропогенні ландшафти. Техногенні ландшафти. Культурні ландшафти. Поняття про природно-технічні, геотехнічні системи.

Змістовий модуль 3. Класифікація ландшафтних комплексів. Типи ландшафтів Землі.

Тема 1. Теоретичні засади систематики та класифікації ландшафтних комплексів. Загальні принципи систематики та класифікації ландшафтних комплексів.

Типи ландшафтних територіальних структур. Таксономічні одиниці в класифікації ландшафтів.

Поняття про ландшафтне різноманіття.

Тема 2. Ландшафти і фізико-географічне районування. Головні риси історії фізико-географічного районування. Ландшафти та теоретичні засади фізико-географічного районування. Таксономічні одиниці при класифікації ландшафтів та при фізико-географічному районуванні. Систематика ландшафтів та фізико-географічне районування України.

Тема 3. Типи ландшафтів Землі. Аквальні та аквально-територіальні геокомплекси.

Типи ландшафтів суходолу. Зональні, інтразональні та зонально-інтразональні ландшафти суходолу. Аквальні та аквально-територіальні геокомплекси. Донні ландшафти. Вітроприсусні та маршові ландшафтні комплекси. Донні ландшафти Чорного моря.

Змістовий модуль 4. Прикладні аспекти ландшафтознавства.

Тема 1. Ландшафтне картографування та оцінка ландшафтних комплексів. Ландшафтно-географічне прогнозування.

Ландшафтні карти, їх види та методика ландшафтного картографування.

Оцінка ландшафтних комплексів, - об'єкт, предмет, суб'єкт та принципи і методи практичної реалізації. Кількісна та якісна оцінка геокомплексів. Ландшафтно-географічне прогнозування, - методи та види. Приклади практичної реалізації ландшафтного прогнозування.

Тема 2. Моделювання геокомплексів та ландшафтний кадастр.

Поняття про моделі і моделювання у природознавстві. Класифікація моделей та загальні особливості їх використання у фізичній географії. Моделювання геокомплексів, ландшафтний кадастр. Фізичні, математичні та графічні моделі у ландшафтознавстві.

Ландшафтний кадастр, особливості та методика практичної реалізації.

Тема 3. Ландшафтний моніторинг. Види моніторингу навколишнього природного середовища. Гідрометеорологічний моніторинг. Гідрогеолого-меліоративний моніторинг. Специфіка ландшафтного моніторингу та його регіональна реалізація.

Тема 4. Прикладне ландшафтознавство.

Прикладне ландшафтознавство, - головні риси та види. Геоекологічні проблеми і ландшафтознавство. Ландшафтний аналіз у природоохоронній справі. Агроландшафтознавство та поняття про контурне землеробство.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п.з.	к.	с.р.		л	п.з.	к.	с.р.
<u>Змістовий модуль 1. Ландшафтознавство як наука. Морфологічна та просторово-часова структура ландшафтних комплексів.</u>										
Тема 1. Ландшафтознавство як наука. Риси історії формування ландшафтознавства та його методологічні засади.	9	2	2	5						
Тема 2. Різномірність диференціації географічної оболонки. Ландшафти.	9	2	2	5						
Тема 3. Властивості ландшафтів	8	2	2	4						
Тема 4. Морфологічна структура ландшафтів.	10	2	2	6						
Тема 5. Типи рисунку ландшафтних комплексів.	7	2		5						
<u>Змістовий модуль 2. Функціонування, динаміка та розвиток ландшафтних комплексів.</u>										
Тема 6. Динаміка та розвиток ландшафтних комплексів.	7	2	1	4						
Тема 7. Аквальні та аквально-територіальні геокомплекси. Антропогенні ландшафти.	10	2	2	6						
Тема 8. Класифікація та систематика ландшафтів світу за А.Г. Ісаченком. Типи ландшафтів Землі.	11	4	2	5						
Тема 9. Прикладне ландшафтознавство	8	2	1	5						
Разом годин	90	20	14	56						

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Години	
		Ден.	
<u>Змістовий модуль 1. Ландшафтознавство як наука. Морфологічна та просторово-часова структура ландшафтних комплексів.</u>			
1.	Різномірність диференціації географічної оболонки. Ландшафти.	2	
2.	Властивості ландшафтів	2	
3.	Морфологічна структура ландшафтів. Типи рисунку ландшафтних комплексів.	2	
4.	Типи рисунку ландшафтних комплексів.	2	
<u>Змістовий модуль 2. Функціонування, динаміка та розвиток ландшафтних комплексів.</u>			
5.	Динаміка та розвиток ландшафтних комплексів.	2	
6.	Класифікація та систематика ландшафтів світу за А.Г. Ісаченком. Типи ландшафтів Землі.		
7.	Прикладне ландшафтознавство	2	
	Разом	14	

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Години	
		Ден.	
1	Риси історії формування ландшафтознавства та його методологічні засади.	3	
2	Основи меліоративного ландшафтознавства	3	
3	Поняття про інтерференцію зональних та інтразональних властивостей геокомплексів.	3	
4	Роль антропогенного чинника у формуванні ландшафтних комплексів.	3	
5	Культурні ландшафти.	3	
6	Поняття про природно-технічні, геотехнічні системи.	3	
7	Аквальні та аквально-територіальні геокомплекси.	3	
8	Поняття про моделі і моделювання у ландшафтознавстві	3	
9	Ландшафтний кадастр - особливості та методика практичної реалізації.	3	
10	Види моніторингу навколишнього природного середовища.	3	
11	Специфіка ландшафтного моніторингу та його регіональна реалізація.	3	
12	Геоecологічні проблеми і ландшафтознавство.	3	
13	Агроландшафтознавство та поняття про контурне землеробство.	3	
14	Ландшафтний аналіз у природоохоронній справі.	3	
15	Ландшафтне картографування	4	
16	Наукові основи ландшафтного дизайну	4	
17	Ландшафтознавство у сфері містобудівної діяльності	4	
18	Внесок українських вчених в розвиток ландшафтознавства	2	
	Разом	56	

4.5 Індивідуальні завдання

Не передбачені

4.6 Методи навчання

Основні **форми організації навчання** при вивченні дисципліни «Ландшафтознавство»:

1. аудиторні заняття (лекції, практичні заняття);
2. самостійна робота студентів;
3. консультації.

За джерелом знань:

- *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, бесіда, диспут, дискусія;

- *наочні:* ілюстрація, демонстрація;

- *практичні:* практичні роботи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації, складання конспектів (тез), робота з картою, робота зі статистичними матеріалами, підготовка доповідей, повідомлень, презентацій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей, прогнозування тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький.

За логікою пізнання: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація, класифікація, абстрагування.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Classtime), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, робота у Viber-групах).

4.7. Методи контролю

Підсумковий - залік.

Поточне: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, тестування, географічні номенклатурні та термінологічні диктанти, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, повідомлень, мультимедійних презентацій, контрольна робота тощо

При **поточному** контролі *оцінці підлягають:* рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю у формі тестів тощо.

- *Критеріями оцінки є:*

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, цілісність, системність відповіді, культура мови;
- самостійність суджень студента і творчість мислення, його теоретичний рівень;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні узагальнення, уміння робити порівняльний аналіз;
- виконання письмових завдань:
- логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми курсу на практичному занятті (або письмова робота) – **5 бали**.

Критерії оцінювання усної відповіді:

3,5 – 4 б - студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

2,5-3 б - студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

1,5-2 б - студент засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

0,5-1 б - студент невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань:

3 бали - При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння уміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

2 бали - При виконанні практичних завдань студент продемонстрував уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал – у практичному завданні відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. Картографічні матеріали оформлені з помилками, виконані не якісно та неохайно. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за всі завдання для самостійної роботи – **20 балів**.

20 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

15 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

10 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

5 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/3 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Крім того студенти мають змогу отримати **1 б.** за доповнення.

Критерії оцінювання виконання завдань підсумкової контрольної роботи

4 бали ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату РЕСГ та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань, глибоке розуміння причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У

відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Студент висвітлює причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності, але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом РЕСГ. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає приклади причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей, але не розкриває їх суть. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат РЕСГ несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Відсутні згадування про причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали. Студент **не допускається** до складання іспиту, якщо кількість балів, одержаних за змістові модулі (поточний контроль) впродовж семестру разом з максимально можливою кількістю балів, набраних на іспиті (заліку), в сумі не перевищуватиме **59** балів, а також якщо студент немає жодної оцінки з поточного контролю.

*8*10= 80 балів (виконання і захист практичних робіт)*

10 балів – самостійна робота

10 балів – захист проекту

У разі, якщо здобувач освіти подав **декларацію про визнання результатів неформального та/або інформального навчання** стосовно певного освітнього компонента освітньої програми, оцінювання здійснюється відповідно до **Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти**, у Центральнуукраїнському державному університеті імені

Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, які можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, здобуваються у системі **неформальної освіти** шляхом участі в:

- тренінгах;
- майстер-класах;
- семінарах;
- вебінарах;
- дистанційних курсах;
- стажуваннях;
- інших видах навчальної діяльності, підтверджених документально (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом тощо).

(Відповідно до пунктів 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 зазначеного Порядку.)

Оцінювання результатів неформального та/або інформального навчання здійснюється на підставі поданих документів та аналізу відповідності здобутих результатів очікуваним результатам навчання за освітнім компонентом.

За рішенням викладача та кафедри, у межах дисципліни може бути **зараховано до 20 балів** із 100 за результатами визнаних форм неформальної або інформальної освіти. Кількість балів визначається **пропорційно обсягу (тривалості в годинах) і відповідності тематики** отриманої освіти змісту навчальної дисципліни.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання									Сума	
Розділ 1		Розділ 2						Самостійна робота	100	
T1-2	T3-4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		10
10	10	10	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T7 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		

35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

1. Воловик В.М. Ландшафтознавство. Курс лекцій. Навч. посібник. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2018. – 254 с. (<http://library.vspu.net...>).
2. Гродзинський М.Д., Савицька О.В. Ландшафтознавство ... Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 444 с. (<https://www.twirpx.com/file/1560338/>).
3. Гуцуляк В.М. Ландшафтознавство: Теорія і практика: Навчальний посібник / В.М. Гуцуляк. - Чернівці: Книги - XXI, 2008.- 168 с.
4. Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник. Київ : Знання, 2014. 550 с.
5. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : в 2 т. / М.Д. Гродзинський. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – Т. 1. – 431 с.
Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: в 2 т. / М.Д. Гродзинський. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – Т. 2. – 503 с.
6. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України. Вінниця: Арбат, 1998. 292 с.
7. Кривульченко А.І. Сухі степи Причорномор'я та Приазов'я: ландшафти, галогеохімія ґрунто-підґрунтя / А.І. Кривульченко. –К.: Гідромакс, 2005. 345 с.
8. Ландшафти (шкільна учбова карта). М-б 1:1 000 000 / О.М. Маринич, В.М. Пащенко, О.М. Петренко, С.В. Міхелі. – К: НПІР, 1997
9. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування: підручник. Київ : Альтерпрес, 2014. 414 с.
10. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Конструктивно-географічні основи раціонального природокористування: підручник. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2015. 395 с.